به‌راستی رسالت کتابداران مدارس چیست؟

مقدمه:
بیشتر ما در دوران دانش‌آموزی خود در مدرسه‌هایمان محیطی کوچک یا بزرگ برای کتابخانه داشته‌ایم. این محیط گاهی توسط یک کتابدار و یا توسط افرادی غیرمتخصص اداره می‌شد.
اما کمتر کسی را می‌توان یافت که از کتابخانه‌ی مدرسه خود و منابع آن و کتابدار آن به نیکی یاد کند.
می‌دانیم که عوامل زیادی بر این عدم کیفیت و عدم رضایت مؤثرند.

در این مقاله تمرکز بر عامل مهم کتابدار در کتابخانه‌ی مدارس است. اینکه این فرد به‌راستی چه رسالتی دارد و چه مهارت‌هایی برای این کتابداران لازم است.

با توجه به افزایش استخدام کتابداران در مدارس مهم و تأثیرگذار است که بر مهارت‌های این افراد در زمینه‌های گوناگون کار شود و عامل مهم خلاقیت و به‌روز بودن در نسل جدید نهادینه شود که این‌ها می‌توانند نسل جدید دانش‌آموز ما را دوباره با کتاب و کتاب‌خوانی و کتابخانه آشتی دهد.

شاید بتوان گفت به‌طور کلی شش شرط پایه برای یک کتابدار مدرسه می‌توان تعریف کرد که برای رواج یک شیوه‌ی مؤثرتر بر مخاطبین لازم و کاربردی است.

شرط اول: تخصص در رشته‌ی کتابداری
این شرط بدان مفهوم است که فرد تحصیلات کتابداری داشته باشد. در خیلی از مدارس افراد غیرمتخصص به‌جای کتابدار گذاشته می‌شوند. از دلایل اصلی این عامل بودجه‌ی کم مدارس است؛ که لازمه‌ی آن حمایت دولت از کتابداران و اختصاص بودجه برای استخدام این افراد است.

این افزایش استخدام آثار مثبت زیادی دارند همچون ایجاد اشتغال، افزایش امید در فراگیران این رشته، افزایش اشتیاق کاربران نسبت به مراجعه مکرر به کتابخانه و در نگاه کلان افزایش سرانه‌ی مطالعه در کشور.

شرط دوم: انتخاب فضای مناسب برای کتابدار
معمولاً در مدارس انتخاب مکان کتابخانه در آخرین اولویت‌هاست و نظارت چندانی به آن نمی‌شود.
این در حالی است که کتابخانه به‌عنوان یک‌قطب مهم که می‌تواند ذهن دانش‌آموز را به‌سوی رشد و بالندگی سوق دهد بسیار اهمیت دارد.

چه بسیار افرادی که با خواندن یک کتاب مفید در سنین پایین دچار تحول ذهنی شده و پیشرفت قابل ملاحظه‌ای کرده‌اند.
پس باید توجه داشت محیط مناسب برای این رشد برای کاربران فراهم شود تا کتابخانه را یک دروازه و کتاب‌ها را درهایی به‌سوی آینده‌ای بهتر ببینند.

پس با همفکری مدیر و معاون و نظارت کتابدار فضای مناسب و امنی به کتابخانه اختصاص داده شود.
وقتی یک کتابدار در فضای مناسبی قرار داشته باشد می‌تواند راحت‌تر به اهداف خود بپردازد.

این شرط به آسانی محقق نمی‌شود زیرا معمولاً مدیران کمتر به اهمیت این مسئله توجه نشان می‌دهند. پس این مهارت کتابدار است که مدیر خود را مجاب کند که چقدر فضا در عملکرد بهتر کتابخانه مؤثر است .

شرط سوم: مهارت‌های ارتباطی مناسب با کاربر
قطعاً لازمه‌ی یک ارتباط سالم و کارآمد آشنایی به مهارت‌های ارتباطی است. کتابدار به‌عنوان کسی که قرار است روزانه با چندین دانش‌آموز و در برخی موارد حتی معلمان و مربیان دیگر ارتباط مستقیم داشته باشد لازم است ابتدا روش برخورد صحیح با مراجع خود را در دانشگاه بیاموزد و روش بکار گیری این مهارت‌ها را با آزمون و خطا و تجربه به‌صورت عملی فرابگیرد.

تمامی حقوق برای مجله کتابدار 2.0 محفوظ است. نقل مطالب مجله تنها با ذکر منبع و نام نویسنده مجاز است.

قطعاً خود کتابدار باید با تجارب قبلی و اطلاعات از پیش داشته با هر کاربر به‌نوعی برخورد کند که فرد را تحت تأثیر قرار دهد و مراجعه دوباره‌ی او را تضمین کند.
این مهم با تمرین و تمرکز برای کتابدار محقق می‌شود و قطعاً خلاقیت در این شرط نقطه‌ی تفاوت یک کتابدار کارآمد با سایرین است.

شرط چهارم: تجهیز کردن کتابخانه
کتابدار مدرسه موظف است با تمامی منابع خود آشنایی داشته باشد و خزانه‌ی خود را بشناسد.
این مسئله هم برای پاسخ‌دهی به کاربران مفید است و هم در زمان نیازسنجی نیاز واقعی را از نیاز غیرواقعی جدا می‌کند که این نیز اثرات مثبتی دارد.

تهیه نکردن دوباره‌ی یک منبع هزینه‌ها را کنترل می‌کند و تهیه منابع موردنیاز رضایت و اشتیاق کاربران را افزایش می‌دهد.

در مواردی هم تنها کتاب‌های درسی و غیر درسی مورد نیاز کاربر نیست. گاهی مجله، کامپیوتر برای دسترسی به کتاب‌ها و سایر منابع الکترونیک و حتی اینترنت مناسب و امن برای دانش آموزان، میز مطالعه برای افراد و حتی پروژکتور برای کلاس‌های فوق‌برنامه ممکن است لازم باشد.

این مهارت کتابدار است که نیاز تجهیزاتی خود را بسنجد و نیازها را با هزینه‌ها همگام کند، اولویت‌بندی کند و در آخر آنچه به نفع کاربر و مدرسه است را انجام دهد.

این امر رضایت کاربر و مدیر را تضمین می‌کند.

شرط پنجم: انعطاف‌پذیری در برابر تغییرات
در دنیای امروز تغییرات در فواصل زمانی بسیار کوتاهی رخ می‌دهند. این در محدوده‌ی مدارس ممکن است کوچک‌تر باشد اما امری همیشگی است.

در طول سال تحصیلی ممکن است کتاب‌های درسی تغییر کنند و یا حتی متد یک معلم برای آموزش به افراد با معلم قبلی متفاوت باشد . کتابدار موظف است آماده‌ی این تغییرات باشد و تا جایی که امکان دارد انعطاف‌پذیری از خود نشان دهد.

اگر کاربر ببیند با تغییر شرایط هنوز کتابخانه پاسخگوی نیاز اوست اعتماد و اشتیاقش به استفاده کم نمی‌شود.

گاهی این تغییرات در سطح فردی است. مثلاً هر ساله تعدادی فارغ‌التحصیل می‌شوند و تعدادی افراد جدید وارد مدرسه می‌شوند. این مهارت کتابدار است که افراد جدید را با کتابخانه آشنا کنند و کاری کنند که این افراد جدید خود معرف نسل‌های بعدی به محیط کتابخانه باشند.

شرط ششم: ترفندهایی برای جذب کاربران
این روزها به دلیل فاصله‌ی ایجاد شده بین جامعه، کتاب و مطالعه جذب افراد به کتابخانه کار آسانی نیست. لازمه‌ی آن خلاقیت و ایده‌های نو در ذهن هر کتابدار با توجه به مخاطبین آن است.

یک کتابدار هوشمند نه‌تنها می‌تواند دانش آموزان را جذب کتابخانه کند بلکه می‌تواند دامنه‌ی کار خود را گسترش دهد و معلمان و کادر اداری و حتی نگهبان مدرسه را درگیر مطالعه و کتاب کند.

این فعالیت گسترده به زبان آسان است اما در عمل نیاز به افکار نو و پشتکار و صبر دارد.

اما قطعاً این سختی ارزشش را دارد.

ابتدا کتابدار باید الگوهای مناسبی برای بچه‌ها ایجاد کند؛ که این کار لازمه‌ی تمرکز روی بزرگسالان در مدرسه و گاهی در منزل است.

تمامی حقوق برای مجله کتابدار 2.0 محفوظ است. نقل مطالب مجله تنها با ذکر منبع و نام نویسنده مجاز است.

مثلاً می‌توان با درگیر کردن آن‌ها در فرآیند کتاب‌خوانی و امانت کتاب و همچنین اهدای کتاب الگوسازی‌های مناسب را انجام داد.

بعد از مهیا کردن فضا و محتوا و محیط نوبت به ایجاد تغییر در رفتار دانش آموزان و قرار دادن آن‌ها در مسیر صحیح استفاده از کتابخانه و مطالعه بیشتر است.

کتابدار باید مهارت‌های ابتدایی جذب مخاطب را آموخته باشد.

کارهایی مثل تبلیغ در محیط مدرسه، مسابقات کتاب‌خوانی، تقدیر از فعالان کتابخانه، هدیه دادن کتاب به دانش آموزان، ایجاد فرهنگ اهدای کتاب و بسیاری کارهای دیگر می‌تواند شروعی برای یک تغییر مثبت باشد.

کتابدار باید به سطح سواد مخاطبان خود، افکار و عقاید، ویژگی‌های فردی و علایق شخصی افراد توجه کند.

شاید مجموع این کارها در ابتدای مسیر برای کتابدار سخت و شاید سنگین باشد اما قطعاً بعد از مدتی تأثیر این تلاش در دانش آموزان بروز می‌کند و بعدها خود این دانش آموزان الگویی برای نسل بعدی می‌شوند.

سخن نویسنده:

این‌ها صرفاً پیشنهادهایی است که من به عنوان فردی که روزگاری دانش‌آموز بوده و ضعف و قوت‌ها در این مسئله را به چشم دیده‌ام بیان کردم.

این مهارت‌ها و رسالت‌ها می‌تواند بسیار وسیع‌تر از این باشند؛ اما قطعاً تمرکز و توجه به این شش نکته خالی از لطف نیست.

مخصوصاً برای کتابدارانی که قرار است برای اولین تجربه‌ی شغلی خود کتابدار یک کتابخانه‌ی مدرسه‌ای شوند لازم است با برنامه و پیش‌زمینه‌ی ذهنی جلو روند تا عدم تجربه‌ی لازم به کیفیت عملکرد آن‌ها آسیبی وارد نکند.

امیدوارم این مطلب جرقه‌ای حتی کوچک در ذهن این افراد ایجاد کند و در آینده بتوانند بار دیگر نسل جوان را به سمت کتاب این دوست قدیمی سوق دهند.

نویسنده:کیمیا یادی پور

مشخصات استناددهی به این مقاله

نویسنده(ها):	کیمیا یادی پور
عنوان مقاله:	به‌راستی رسالت کتابداران مدارس چیست؟
عنوان مجله:	کتابدار ۲.۰ –(عنوان لاتین: i-Kitابdار 2.0)
دوره مجله(Vol):	۳
شماره مجله(Issue):	۵
سال(Year):	۱۳۹۶
شناسه دیجیتال(DOI):	
لینک کوتاه:	http://lib2mag.ir/9351

تمامی حقوق برای مجله کتابدار 2.0 محفوظ است. نقل مطالب مجله تنها با ذکر منبع و نام نویسنده مجاز است.